

การศึกษาลวดลายศิลปกรรมจีน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัชไชย ปานดำรงค์¹

เนื่องจากขอบเขตในการศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะในมณฑลยูนนาน เนื้อหาที่เกี่ยวข้องจึงจับประเด็นเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับดินแดนล้านนา ในด้านการสร้างความสัมพันธ์ทางการเมือง ทางการค้าและทางศาสนาที่มีส่วนในการสร้างความเหมือนและคล้ายคลึงกันให้เกิดขึ้นในลวดลายที่ใช้ประกอบศาสนสถานของล้านนา โดยการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและออกสำรวจภาคสนามในมณฑลยูนนานหลายแห่ง คาดหวังว่าการศึกษานี้จะช่วยจุดประกายให้เกิดการศึกษาเรื่องนี้กว้างขวางขึ้น ลึกซึ้งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความคิดที่สอดคล้องกันหรือขัดแย้งกัน ล้วนให้ประโยชน์แก่ผู้ได้ศึกษาทั้งสิ้น

บทนำ

ประวัติศาสตร์จีนเริ่มขึ้นก่อนพุทธกาลประมาณ 1,000 – 700 ปี ตามพงศาวดารระบุว่า ราชวงศ์เซี่ย ซึ่งเป็นราชวงศ์แรกของจีนได้ปกครองแผ่นดินอยู่นานถึง 400 ปี จึงเปลี่ยนแปลงเป็นของราชวงศ์ซังและราชวงศ์โจวตามลำดับ การผลัดเปลี่ยนราชวงศ์ในยุคต่อ ๆ มา มีการทำสงครามช่วงชิงความเป็นใหญ่ระหว่างรัฐต่อรัฐยืดเยื้อเป็นเวลายาวนานกว่า 500 ปี การแตกแยกและต้องการอำนาจของผู้ปกครองรัฐสร้างความทุกข์เข็ญให้กับประชาราษฎร์เป็นอย่างมาก จนในที่สุดผู้นำของรัฐฉินชื่อ อี้จิ้ง ได้ใช้กลยุทธ์ในการสร้างความแตกแยก ทำลายความสามัคคีภายในรัฐต่าง ๆ แล้วค่อย ๆ ผนวกเข้ามาทีละรัฐ จนสามารถรวบรวมแผ่นดินจีนเข้าเป็นหนึ่งเดียวกัน โดยใช้เวลาในการทำกรถึง 10 ปี (231 – 221 ก่อน คริสตศักราช) เมื่อทำการสำเร็จได้เปลี่ยนพระนามจาก อี้จิ้ง มาเป็น ฉินสื่อหวงตี้ (ฉินซีฮ่องเต้) กษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่แห่งราชวงศ์ฉิน พระองค์มีพระราชกรณียกิจสำคัญหลายประการที่ปูรากฐานสร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับประเทศจีน เช่น

- รวมศูนย์อำนาจโดยพระองค์มีอำนาจสูงสุดแล้วแบ่งเขตการปกครองออกเป็นมณฑล 36 มณฑล
- ใช้ตัวอักษรภาษาจีนแบบเดียวกันทั่วประเทศ
- ใช้กฎหมายฉบับเดียวกันทั้งหมด

- ใช้เงินตราเดียวกัน
- ใช้มาตราชั่ง ตวง วัด อย่างเดียวกัน
- สร้างถนนขนาดเดียวกันทุกแห่ง
- สร้างกำแพงเมืองจีน เพื่อประกันความสงบสุขและพัฒนาผลผลิตทางชายแดน

เพื่อให้การปกครองเป็นไปตามพระประสงค์ พระองค์จึงใช้มาตรการอย่างเฉียบขาด รุนแรง บทลงโทษจึงกำหนดไว้สูง ผู้ใดทำผิดจะถูกลงโทษทั้ครอบครั้ว ประกอบกับการใช้อำนาจอื่น ๆ ที่ไม่เป็นธรรมก่อให้เกิดปฏิกิริยาต่อต้านขึ้นในกลุ่มนักศึกษาของสำนักขงจื้อ ฉินซีฮ่องเต้จึงจับนักศึกษานักขงจื้อฝ่งทั้งเป็น 400 กว่าคน และเผาตำราของขงจื้อทิ้งแทบหมดสิ้นเป็นอาชญากรรมครั้งสำคัญที่ถูกบันทึกในประวัติศาสตร์ (ชีวชูหลุนและหลู่จูเจิ้ง, 2001, หน้า 85)

หลังจากสิ้นสุดยุครวบรวมประชากรต่างเชื้อชาติต่างเผ่าพันธุ์เข้ามาอยู่ภายในกำแพงเดียวกันของราชวงศ์ฉิน ก็มีการเปลี่ยนราชวงศ์และการสับเปลี่ยนอำนาจในการปกครองประเทศ บางยุคสมัยเกิดความวุ่นวาย เกิดจลาจลและเกิดกบฏขึ้น บางยุคสมัยบ้านเมืองมีความสงบร่มเย็น ภายในช่วงระยะเวลานี้เกิดเหตุการณ์ที่สำคัญต่าง ๆ ขึ้นในประเทศจีนมากมาย ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นรากฐานให้เกิดความมั่นคงภายในประเทศ เกิดศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลายและสร้างสรรค์ คิดค้นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ โดยสรุปดังนี้

พ.ศ. 608	พระภิกษุ – สามเณร จัดตั้งวัดขึ้นทางเหนือของเจียงซูใกล้ปากแม่น้ำแยงซี
พ.ศ. 619 – 626	มีภาพขี้หนูสูงรูปช้าง 6 งา ตามแบบคตินิยมของอินเดียเกิดขึ้นทางตอนใต้ของชานตุง
พ.ศ. 640	ขุนพลกานอิง เดินทางไปค้าฉิน (โรมัน) ผ่านอานซี (เปอร์เซีย) จนถึงซีไห่ (อ่าวเปอร์เซีย) ซึ่งเส้นทางสายนี้เป็นเส้นทางที่เชื่อมสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศทางตะวันตกที่มีชื่อเสียงมาก คือ “ทางสายไหม”

¹ อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

พ.ศ. 643	มีการผลิตกระดาษมาใช้แทนไม้ไผ่และผ้าไหม			พุทธ 4,600 วัด เหตุการณ์สำคัญครั้งนี้เรียกว่า “ฮุยซังล้างพุทธ”
พ.ศ. 663	ทูตและพ่อค้าต่างชาติจากอินเดีย เปอร์เซีย ซีเรีย เข้ามาติดต่อค้าขาย – จักรวรรดิราชวงศ์ฮั่น รับบรรณาการจากพม่า	พ.ศ. 1394		มีรายงานจากชาวอาหรับคนหนึ่งว่า “จีนมีเครื่องปั้นอย่างวิเศษ ทำชามกันจนบางครั้งกับแก้วอาจมองผ่านกันไป เห็นน้ำภายในชามก็ได้ ถึงจะทำด้วยดินก็ตาม”(ศ.ศิริรักษ์.2521, หน้า 165)
พ.ศ. 675	พระเจ้าแผ่นดินชวาลววย บรรณาการ	พ.ศ. 1411		มีการพิมพ์วรรณคดีในยุคราชวงศ์ 10 รัฐอิสระ
พ.ศ. 691 – 713	เจ้าแคว้นพาเทียสละราชสมบัติแล้ว ออกผนวช เผยแพร่ศาสนาพุทธไปจรดฝั่งทะเลโดยมีศูนย์กลางพุทธศาสนาที่เมืองลกเอียง	พ.ศ. 1498		เจ้าแคว้นหวู่และแคว้นเย่ ได้สร้างวิหารและสถูปขึ้นเป็นจำนวนมาก และสร้างพระปฏิมากรรมขึ้นด้วยมีพระเจดีย์ทองสัมฤทธิ์เล็ก ๆ ล้อมรอบ 84,000 องค์ ทั้งยังให้จารึกพระธรรมคำสั่งสอนบนศิลา กับสนับสนุนธรรมสัมพันธ์กับพุทธสถานต่าง ๆ ในญี่ปุ่น (ศ. ศิริรักษ์. 2521, หน้า 177)
พ.ศ. 700	มีการสร้างเจดีย์ในมณฑลชานตุง และหลังจากนั้นมีการสร้างถะหรือเจดีย์สูงหลายชั้นขึ้นในวัดใกล้เมืองซูเจาทางเหนือของมณฑลเจียงซู พร้อมกับมีการหล่อพระพุทธรูป			
พ.ศ. 783	เจริญไมตรีกับญี่ปุ่น			
พ.ศ. 790	เกิดการขัดแย้งกันระหว่างศาสนาพุทธกับลัทธิเต๋าที่เมืองนานกิง	พ.ศ. 1508		ญวนตีตัวออกห่างและอาณาจักรน่านเจ้าก็จัดตั้งเอกราชทางญวนนาน
พ.ศ. 800	ปรากฏวรรณกรรมทางพุทธศาสนาขึ้นเป็นครั้งแรกเป็นภาษาจีน โดยได้รับอิทธิพลจากภาษาสันสกฤต มีคำศัพท์อยู่ 6,000 – 7,000 คำ	พ.ศ. 1514 – 1526		ตีพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาจีนที่เสฉวน 5,048 เล่มแล้วส่งไปญี่ปุ่นใน พ.ศ. 1528 และเกาหลีใน พ.ศ. 1534
พ.ศ. 802 – 1333	มีพระจีนองค์แรกและผู้แสวงบุญเดินทางจากจีนไปอินเดีย 186 คน	พ.ศ. 1515 – 1596		มีธรรมทูตรุ่นสุดท้ายจากอินเดีย 31 ท่าน มาแปลคัมภีร์สันสกฤต
พ.ศ. 942 – 957	พระภิกษุฟาเหียนเดินทางไปอินเดีย	พ.ศ. 1593		พระจีนเลิกการธรรมจาริกไปอินเดียโดยเด็ดขาด
พ.ศ. 947 – 967	พระภิกษุหิมั่นเดินทางไปอินเดีย			
พ.ศ. 963 – 996	พระธรรมวิกรมเดินทางไปอินเดีย	พ.ศ. 1762		เจงกิสข่าน สร้างทางหลวงเชื่อมจีนกับเปอร์เซีย ถนนเส้นนี้กลายเป็นเส้นทางสัญจรของพ่อค้า กระทบต่อช่างผู้ชำนาญการจากทุกประเทศ
พ.ศ. 1045 – 1092	พระพุทธศาสนาได้รับการยกย่องเป็นศาสนาประจำชาติในราชวงศ์เหลียง			
พ.ศ. 1172 – 1188	พระเสวียนจั้ง (ถังซำจั้ง) เดินทางไปอินเดีย และก่อตั้งนิกายเหว่ยซ้อจั้งขึ้น	พ.ศ. 1793		ช่างชาวมุสลิมมาสร้างกรุงปักกิ่งขึ้นใหม่ หลังจากถูกเจงกิสข่านเผาบ้านเมืองพินาศ
พ.ศ. 1384 – 1389	พระเจ้าถังอู่จง กษัตริย์องค์ที่ 15 ยุคราชวงศ์ถัง ห้ามไม่ให้มีการประกอบพิธีทางพุทธศาสนาบังคับ ลี้กพระภิกษุ พระภิกษุณี รวบรวม 260,000 รูป และทำการทำลายวัด	พ.ศ. 1798		กุบไลข่านยึดแคว้นญวนนานซึ่งพระเจ้าแผ่นดินไทยเคยปกครองอยู่ในสมัยราชวงศ์ถังแล้วส่งขุนนางไปปกครอง แต่ให้เจ้านายฝ่ายไทยมีอำนาจอยู่บ้าง (ศ.ศิริรักษ์. 2521, หน้า 212)

พ.ศ. 1804 - 1814	กบไล่น้ำย่าน้ำราชธานีมาอยู่ที่ปักกิ่ง วางผังเมืองใหม่อย่างใหญ่โตงดงาม โดยใช้ศิลปกรรมจีน เมื่อรัชทายาท สิ้นพระชนม์ กบไล่น้ำนิมนต์พระ สงฆ์ 40,000 รูป นำหน้าพระศพ	เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา ล้วนมีความ สำคัญที่ร่วมกันสร้างความแข็งแกร่งให้กับแผ่นดินอันกว้าง ใหญ่ของอาณาจักรจีน ช่วงเวลาใดที่บ้านเมืองระส่ำระสาย ประชาชนถูกกดขี่ ข่มเหง ก็จะมีผู้มาพลิกฟ้า ม้วนแผ่นดิน สร้างความสงบสุขให้กับประชาชนอยู่เสมอ ดังนั้น จะเห็น ว่าในประวัติศาสตร์ของจีนมักจะกำเนิดวีรบุรุษที่มีชื่อเสียง ซึ่งบางคนอาจจะมีบางมุมที่เป็นทรราช บางมุมที่เป็น มหาราช ดังเช่น ฉินซีฮ่องเต้ เจงกิสข่าน แต่ผลงานของท่าน เหล่านี้ ในปัจจุบันกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สร้าง ประโยชน์ให้กับชนรุ่นหลังเป็นอย่างมากในการเก็บเกี่ยวผล ประโยชน์
พ.ศ. 1820	ยกทัพไปปราบพม่าเพราะจับทูตที่ ส่งไปทวงบรรณาการ พระเจ้านร สีหบดีกษัตริย์พม่าอพยพหนีลงใต้ จึงได้พระนามว่า "กษัตริย์หนีเจ๊ก"	
พ.ศ. 1825 – 1836	ส่งกองทัพมาปราบและยึดจัมปา พม่าและชวา	
พ.ศ. 1911	จุฬาราชมนตรีราชบัลลังก์มองโกล ขับไล่ออกไปจากเขตแดนของจีน	จากประวัติศาสตร์อันกว้างไกลของดินแดนแห่ง อารยธรรมที่ก่อกำเนิดวัฒนธรรมอันเก่าแก่และหลากหลาย ของมวลมนุษยชาติ แดนดินที่ผ่านการต่อสู้ ดิ้นรน ผจญกับ ความยากลำบากนานัปการ ทั้งจากภัยธรรมชาติ จากการ เข่นฆ่ากันเองเพื่อแย่งชิงความเป็นใหญ่ และจากการเข้ามา กอบโกยแสวงหาผลประโยชน์ของประเทศอื่น จนทำให้เกิด เหตุการณ์สำคัญหลายอย่างที่ล้วนแล้วแต่เป็นประสบการณ์ สำคัญช่วยเตือนใจให้เราประชากรในประเทศนี้มีความ แข็งแกร่ง จนสร้างประเทศให้อยิ่งใหญ่จนปัจจุบัน
พ.ศ. 1925	ขับไล่มองโกลพ้นแผ่นดินยูนนาน	
พ.ศ. 1946	ราชวงศ์หมิงส่งขันทีเป็นราชทูตไป ทิเบต ชวา สยาม	
พ.ศ. 1948	เจิ้งเหอ ขันทีในราชสำนักตั้งกอง เรือขบวนใหญ่แล่นไปทางทะเลใต้ บุกเบิกทะเลตะวันตก	
พ.ศ. 2187	กองทัพแมนจูบุกเข้ายึดแผ่นดินจีน สถาปนาราชวงศ์ชิงและปกครอง แผ่นดินอยู่ประมาณ 276 ปี ได้สร้าง วัฒนธรรมใหม่ขึ้น โดยให้ชาวจีน ทุกคนโกนผมและไว้ผมเปีย	การขุดสำรวจของนักวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์และ โบราณคดีของจีนในปี พ.ศ. (2470 – 2508) พบว่า ได้แผ่นดิน จีนนั้นเป็น แหล่งที่อยู่อาศัยของมนุษย์ มาตั้งแต่ ดึกดำบรรพ์ที่มีวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่องกันมา เช่น มนุษย์ หยวนโหมวที่มีอายุราว 1,700,000 ปีก่อน มนุษย์หลานเถียน ที่มีอายุราว 650,000 ปีก่อน และมนุษย์ปักกิ่งที่มีอายุราว 500,000 ปี ก่อน (แต่เป็นที่น่าแปลกใจว่า หลักฐานทาง โบราณคดีของมนุษย์ปักกิ่งที่ขุดพบโดย นายเพย เหวินจง เมื่อปี พ.ศ. 2470 ได้สูญหายไประหว่างการขนย้ายหนีภัย สงครามเมื่อคราวญี่ปุ่นบุกจีนใน พ.ศ. 2480) จากการขุด สำรวจที่ดำเนินการมาโดยตลอด ทำให้มีการพบหลักฐาน ต่าง ๆ ที่แสดงถึงการคงอยู่ของมนุษย์ยุคหินใหม่ที่มีอายุ ระหว่าง 7,000 – 3,500 ปีก่อน โบราณวัตถุต่าง ๆ ที่ขุดพบบ่ง บอกถึงความเจริญรุ่งเรืองในอดีต มีการคิดค้น ประดิษฐ์และ สร้างสรรค์วัสดุ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต
พ.ศ. 2301 – 2400	จีนถูกประเทศทางตะวันตกเข้ามา กดดันเพื่อแสวงหาผลประโยชน์จาก ทรัพยากรที่มีมากมายในจีน เข้า ทำการยึดเมืองท่าต่าง ๆ เรียกร้องให้ เลิกระบบผูกขาดทางการค้าจากราช สำนักและประชาชนก่อความไม่ สงบ มีกบฏเกิดขึ้นหลายครั้ง สถานภาพราชวงศ์ชิงเริ่มสั่นคลอน	
พ.ศ. 2455	เริ่มก่อการเปลี่ยนแปลงการ ปกครอง	

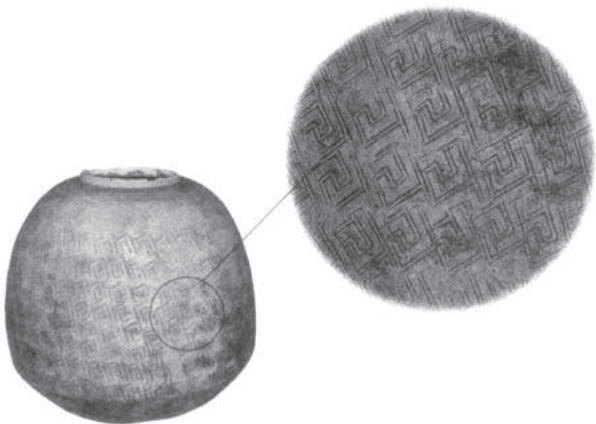
เนื่องจากอารยธรรมของประเทศจีนมีช่วงเวลาที่ยาวนานมาก ดังนั้น เพื่อให้ง่ายในการศึกษาทำความเข้าใจ จึงแบ่งช่วงเวลานั้น ๆ ออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้

ช่วงวัฒนธรรมยุคหินใหม่

วัฒนธรรมยุคหินใหม่จะตั้งถิ่นฐานตามบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำต่าง ๆ พบเครื่องปั้นดินเผาที่ใช้เป็นหมุนในการผลิต มีสีเทาและสีดำเป็นหลัก บางชนิดเนื้อบางเหมือนเปลือกไข่ ขัดมันดำเป็นเงา วัฒนธรรมหลงซานเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "วัฒนธรรมเครื่องปั้นเคลือบดำ"

มีการขุดพบเครื่องปั้นดินเผาลวดลายเรขาคณิต ลวดลายเมลิ็ดข้าว ลวดลายคลื่น ลวดลายเหล่านี้ใช้ต่อเนื่องกันเป็นระยะเวลายาวนาน นับเป็นลวดลายต้นแบบของจีนที่ในปัจจุบันก็ยังคงใช้กันอยู่โดยแตกแขนงออกเป็นลวดลายอื่นๆ

ในยุคหินใหม่มีความเชื่อในความเป็นอมตะของโลกวิญญูณ ดังนั้น จึงมีการนำเครื่องใช้ เครื่องประดับฝังไว้กับศพเพื่อประโยชน์ของผู้เสียชีวิตในโลกหน้า ซึ่งเป็นความเชื่อที่ยังสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ลวดลายที่ปรากฏบนภาชนะต่าง ๆ ในยุคนี้เป็นลวดลายที่จำแนกได้ 2 ชนิด คือ ลวดลายที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน เช่น การตกแต่งภาชนะดินเผาเป็นรูปคน สัตว์ พืช โดยการขีดเขียนอย่างง่าย ๆ และลวดลายที่เกิดจากจินตนาการหรือสะสมประสบการณ์สร้างเป็นลวดลายเรขาคณิตบนภาชนะ

ช่วงก่อนการรวบรวมอาณาจักร

เนื่องจากอารยธรรมของจีนก่อนการรวบรวมเป็นอาณาจักร มีระยะเวลายาวนานก่อนพุทธกาล 1,000 กว่าปี เป็นเวลาที่ยาวไกลมาก แต่จำเป็นต้องนำมากล่าวถึง เพราะศิลปวัฒนธรรมในช่วงเวลานั้นเป็นต้นกำเนิดของยุคต่อ ๆ มา ซึ่งพระเจ้าเหวินตี้แห่งราชวงศ์ซังหล่อขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องบูชาพระมารดา ลวดลายที่ใช้ตกแต่งเป็นลายเมฆต่อเนื่องกัน

ภาชนะสัมฤทธิ์

ภาชนะสัมฤทธิ์ทรงสี่เหลี่ยม

เครื่องประดับตกแต่งลวดลาย

กลองศึกสัมฤทธิ์ตกแต่งลวดลายเมฆ

ในยุคก่อนการรวบรวมอาณาจักร จะมีความเชื่อในเรื่องผีสาว เทวดา จึงมีคนทำหน้าที่ในการติดต่อกับผีสาวเทวดาโดยตรงและเชื่อในเรื่องอำนาจของฟ้าที่บันดาลให้เกิดปรากฏการณ์ต่าง ๆ บนโลกมนุษย์ จึงมีพิธีกราบไหว้บูชาฟ้า ลักษณะและชนิดของลวดลายยุคนี้เป็นยุคที่เริ่มผลิตเครื่องสัมฤทธิ์ขึ้นมาใช้งาน ส่วนมากจะเป็นภาชนะที่ใช้ในงานในชีวิตประจำวันและใช้ตอบสนองความเชื่อต่าง ๆ ลักษณะของลวดลาย จำแนกได้ 2 ชนิด คือ ลวดลายเหมือนจริง เป็นลวดลายที่นำเอาธรรมชาติของคน สัตว์ มาตกแต่งบนภาชนะ โดยคำนึงถึงความเป็นจริงมากที่สุด และลวดลายจากธรรมชาติที่นำมาสร้างขึ้นมาใหม่ เช่น ลวดลายเมฆ ซึ่งเป็นลวดลายที่ใช้กันมาจนถึงปัจจุบัน

ช่วงการรวบรวมอาณาจักร

เป็นช่วงเวลาที่ยาวนานมาก โดยเริ่มตั้งแต่ราชวงศ์ฉิน จนถึงสุลต่านราชวงศ์ซ่ง (พ.ศ. 322 – 2454) รวมระยะเวลาถึง 2,000 กว่าปี จึงเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นมากมายที่เข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต สร้างวัฒนธรรมใหม่ ๆ และเปลี่ยนแปลงความเชื่อของประชาชนเพื่อไปยึดเหนี่ยวในสิ่งที่ดีกว่าการแสวงหาชีวิตที่เป็นเป้าหมายหลักของชีวิต สถาบันปรัชญาต่าง ๆ ลัทธิทางศาสนา ศาสนาจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญและก่อให้เกิดศิลปกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อตอบ

รูปหล่อสัมฤทธิ์กะโหลกของคนมีปีก ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นอมตะที่นิยมกันมากสมัยราชวงศ์ฮั่น
ขุดพบที่ฉวหยาง (Luoyang) มณฑลเหอหนาน
(Ancient Sculpture, 2002, P. 25)

สิงห์แกะสลักหินมีปีก คอยขจัดวิญญาณชั่วร้ายสมัยราชวงศ์ฮั่น
ขุดพบที่อี้ชว่น (Yichuan) มณฑลเหอหนาน
(Ancient Sculpture, 2002, P. 26)

เครื่องปั้นดินเผาหุ่นศึกในสุสานดินสีของเต๋ยคราชวงศ์ฉิน
(Ancient Sculpture, 2002, P.22)

กิเลนแกะสลักหินราชวงศ์ใต้ ขุดพบที่สุสานจักรพรรดิ Liu Yu ราชวงศ์ซ่ง พ.ศ. 963 – 1022 (Ancient Sculpture, 2002, P. 26)

ม้าเหยียบนกบินสัมฤทธิ์สมัยราชวงศ์ฮั่น
(Ancient Sculpture, 2002, P. 26)

สนองความเชื่อ ความศรัทธากระจายอยู่ทั่วประเทศ

ในยุคของการรวบรวมอาณาจักรจีนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อิทธิพลของความเชื่อ ความศรัทธาในปรัชญาขงจื๊อ ในลัทธิเต๋าและในพุทธศาสนาทำให้เกิดศิลปกรรมต่างๆ เกิดขึ้นหลากหลาย ทั้งจิตรกรรมฝาผนัง ประติมากรรมการปั้น แกะดิน หิน เครื่องปั้นดินเผาและการหล่อสัมฤทธิ์ ปรากฏออกมาในรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น เครื่องใช้ไม้สอย คน สัตว์ พระพุทธรูปและอื่น ๆ

ลักษณะของลวดลายจำแนกได้

1. ลวดลายที่รับต่อเนื่องมาจากยุคก่อน เช่น ลวดลายเมฆ ประเจียน ลายคลื่น ลายสัตว์ศักดิ์
2. ลวดลายที่เริ่มมีการแตกลายออกไป เช่น ลวดลายประเจียน ลายคลื่น ลายสัตว์ศักดิ์
3. ลวดลายที่นำธรรมชาติมาประยุกต์ใช้ เช่น ลายเครือเถา ลายบัว

ลักษณะของลวดลายตั้งแต่ช่วงวัฒนธรรมยุคหินใหม่ ช่วงก่อนรวบรวมอาณาจักรและช่วงรวบรวมอาณาจักรบอกให้เห็นถึงวิวัฒนาการและการรับเอาอิทธิพลจากความเชื่อ

จากศาสนาพุทธรวมจนเกิดเป็นรูปแบบของลวดลายที่สร้างสรรค์ขึ้น ลวดลายบางชนิดอาจจะรับเข้ามาพร้อมกับศาสนาที่เผยแพร่เข้ามาจากประเทศอื่น เช่น พุทธศาสนาที่มาจากอินเดีย ลวดลายที่นำมาประดับตกแต่งภายในถ้ำมั่วเกา ถ้ำหลงเหมินและถ้ำอวิ้นกั๋ง ตลอดจนเครื่องประดับ เครื่องแต่งกายของพระพุทธรูป พระโพธิสัตว์ บ่งบอกถึงอิทธิพลของอินเดียที่เข้ามากับศาสนาได้อย่างชัดเจน จนมาคลี่คลายกลายเป็นของจีนเองในภายหลัง ศิลปกรรมเหล่านี้เป็นความศรัทธาที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของประชาชน ตลอดจนได้รับการสนับสนุนจากราชสำนักในราชวงศ์ต่าง ๆ แม้จะผ่านคลื่นลม ผ่านขวากหนามที่เข้ามาบั่นทอนความเลื่อมใสศรัทธาไปบ้าง แต่ในที่สุดผลงานพุทธศิลป์ในประเทศจีนก็ยังคงอยู่อย่างมั่นคงและกลายเป็นแหล่งศึกษาวัฒนธรรมของโลกในปัจจุบัน

ลวดลายในศิลปะจีน

เนื่องจากประชาชนในประเทศจีนมีความเชื่อและความศรัทธาในปรัชญาคำสอนของศาสนาพุทธหลากหลายนิกาย ทั้งหินยาน ต้นตระกูล (นิกายลามะ) และมหายาน ซึ่งแต่ละนิกายต่างมีรูปแบบในคำสอนแตกต่างกัน แม้จะมุ่งเป้าหมายไปในทางเดียวกัน จึงทำให้เกิดผลงานทางศิลปกรรมที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันบ้าง ต่างชนิดกันบ้าง เป็นไปตามคำสอนและความศรัทธาในแต่ละลัทธิแต่ละนิกาย

พุทธศาสนานิกายมหายาน ซึ่งเป็นนิกายที่มีผู้นับถือมากที่สุดนั้น ยังแบ่งเป็นนิกายอื่น ๆ อีกหลายนิกาย เช่น นิกายสุขาวดี (จิ่งถู่จ่ง) นิกายเซน (ฉันจง) นิกายสุขาวดี นิกายปทุมหรือนิกายอมิตาเกะ ก่อตั้งโดยพระฮุ่ยหยวน (พ.ศ. 877-959) เป็นนิกายที่เกิดขึ้นเองในประเทศจีน "โดยสอนว่าจะเข้าถึงที่สุดแห่งทุกข์โดยถือศรัทธา ยิ่งกว่าการกระทำให้ทองบ่มนามของพระอมิตาเกะด้วยศรัทธาจะได้ไปเกิดในดินแดนสุขาวดีหรือสวรรค์ โดยมีได้ให้ความสำคัญแก่วัตรปฏิบัติอย่างเพียงพอ..." (ส. ศิวรักษ์. 2521, หน้า 105)

ลวดลายที่นำมาใช้ในงานศิลปกรรมของจีนทุกชนิดเป็นลวดลายเชิงสัญลักษณ์ที่มีความหมายเป็นมงคลทั้งสิ้น แม้กระทั่งในงานจิตรกรรมภาพเขียนบางภาพจะแฝงความหมายที่เป็นสัญลักษณ์ไว้ ถ้าไม่เข้าใจในความหมายเหล่านั้นก็จะไม่มีทางเข้าถึงจิตรกรรมของจีนได้ สัญลักษณ์ที่นำมาใช้ มักมีความหมายในทางให้อายุยืน มีสุขภาพพลานามัยดี มีตำแหน่งและก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีลูกหลานมาก ๆ

มีหน้ามีตาในสังคมเป็นที่เคารพนับถือและให้เกิดใหม่ในภพภูมิที่ดี ๆ ภูมิปัญญาในการใช้สัญลักษณ์สื่อความหมายนี้กลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของจีนที่สืบทอดกันมาจนทุกวันนี้

ลวดลายที่นำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ในทางมงคลของจีนมีมากมาย บางครั้งก็มีการนำเอาสัญลักษณ์มาใช้ผสมผสานกันความหมายก็เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น เพื่อถ่ายทอดความเข้าใจจึงจำแนกลวดลายสัญลักษณ์เหล่านี้ออกเป็นประเภทตามลักษณะ ดังนี้

1. ลวดลายสัญลักษณ์จากธรรมชาติ แบ่งออกได้ 3 ชนิด คือ

1.1 ลวดลายจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ

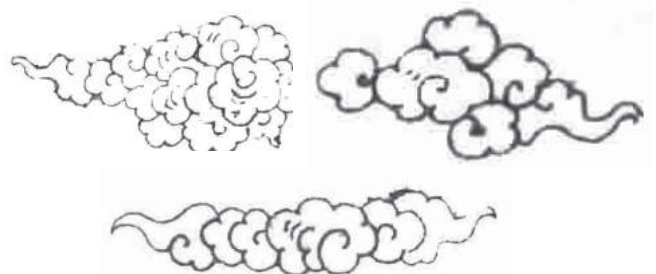
เป็นการนำเอาสิ่งที่พบเห็นในธรรมชาติ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่มีอำนาจเหนือการควบคุมของมนุษย์ ประกอบเข้ากับจินตนาการและความรู้ ความสามารถในการแต่ละยุคสมัย ออกแบบเป็นลวดลายขึ้นมา เช่น เมฆ น้ำ คลื่น

1.1.1 ลวดลายเมฆ

เป็นลวดลายที่นิยมใช้กันมากในประเพณีจีน มีความหมายถึงความสุข สันติ ความมีโชคและก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ถ้านำไปประกอบกับภาพหรือลวดลายอื่น ความหมายก็จะเปลี่ยนไป แต่จะเป็นไปในทางที่ดี การเขียนลวดลายเมฆมีหลายรูปแบบ เช่น

- ลายประเจี๊ญ เป็นการนำลวดลายเมฆมาต่อลายในรูปทรงเรขาคณิต ถ้าวาดโดยไม่มีมุมจะเรียกว่าประเจี๊ญลายสายฟ้า ถ้าวาดตรงกลางไขว้กันจะเรียกว่าประเจี๊ญลายสวัสดิกะ

- ลายหยู้อี้ (ยู่อี้) เป็นการนำลวดลายเมฆมาต่อลายโดยใช้ลักษณะของหัวคทา หยู้อี้มาผูกต่อกัน (หัวคทาหยู้อี้ คัดแปลงมาจากรูปทรงของเห็ดหลินจือ ที่เชื่อกันว่าใครได้กินแล้วจะมีชีวิตเป็นอมตะ)

ลวดลายเมฆ

ลวดลายประเจี๊ญ

ประเจี๊ญลายสายฟ้า

1.1.2 ลวดลายน้ำ คลื่น เป็นลวดลายที่นำธรรมชาติมาสร้างเป็นสัญลักษณ์แทนทะเล ทะเลสาบและสระน้ำ นิยมวาดเป็นลวดลายโค้ง ครึ่งวงกลม หรือ 3 ใน 4 ของวงกลม วางเรียงซ้อนกันเป็นชั้น ๆ เป็นการอวยพรให้ได้รับยศถาบรรดาศักดิ์เป็นขุนนางชั้นสูงในราชสำนัก

ลวดลายน้ำและคลื่น

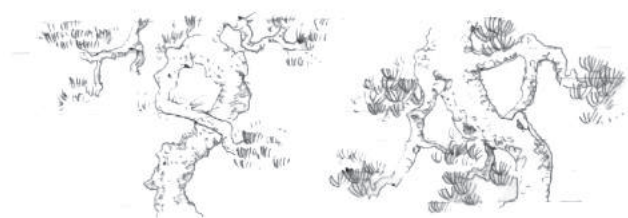
1.2 ลวดลายจากพืช เป็นลวดลายที่นำเอาต้นไม้ ดอกไม้และผลไม้มากำหนดเป็นสัญลักษณ์ สร้างความหมายเพื่อความเป็นสิริมงคล โดยยึดถือเอาความเป็นจริงตามลักษณะของพืชมาประกอบกันเข้ากับความเชื่อ ดังนี้

1.2.1 ต้นไม้ เป็นการนำเอาต้นไม้มาแสดงความหมายที่เป็นมงคล ซึ่งมักจะให้ความหมายที่เน้นให้อายุยืนยาว สงบร่มเย็นและความสุขสมหวัง เช่น ต้นไผ่ ต้นสน

ลวดลายจากต้นไผ่

- ต้นสน เป็นต้นไม้ที่ไม่ผลัดใบ ทนทานในทุกฤดูกาล มีอายุยืน จึงใช้เป็นสัญลักษณ์ของการอวยพรให้ มีอายุยืนยาว มั่นคงและการมีชีวิตคู่ที่ยั่งยืน

ลวดลายจากต้นสน

การนำเอาต้นไม้กับต้นสนไปใช้ประกอบกับสัญลักษณ์อื่น ๆ อีกมากมาย เกิดความหมายที่ใช้ในทางมงคล ในภาพเขียนของจีนมักจะใช้ต้นไม้กับต้นสนเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของภาพ

- ต้นไผ่ ต้นสนและต้นเหมย เป็นต้นไม้ที่รวมเรียกว่า มงคลสาม

- ต้นไผ่ ดอกท้อ ดอกกล้วยไม้และดอกเก๊กฮวย ถ้าอยู่รวมกันมีความหมายเป็นมงคลให้ชีวิตมีความสุข มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

- ต้นไผ่กับดอกเหมย มีความหมายถึง เด็กหนุ่ม (ต้นไผ่) คู่กับเด็กสาว(ดอกเหมย)

ต้นไม้มงคลสาม

1.2.2 ดอกไม้ ดอกไม้ที่คนจีนนิยมนำมาปลูกและประดับไว้ตามสถานที่ต่าง ๆ มักให้ความหมายเป็นมงคล ไม่ได้เน้นที่ความสวยงามเป็นหลัก เนื่องจากประเทศจีนอยู่ในเขตอบอุ่น จึงมีภูมิอากาศ 4 ฤดูกาล สภาพแวดล้อมและธรรมชาติต่าง ๆ ก็จะเปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาลนั้น ๆ ศิลปินจีนจึงวาดภาพแสดงความงามของธรรมชาติในแต่ละฤดูกาล โดยกำหนดสัญลักษณ์จากดอกไม้ให้เป็นตัวแทนของแต่ละฤดูกาล เช่น ดอกเหมยเป็นสัญลักษณ์ของฤดูหนาว ดอกโบตั๋นเป็นสัญลักษณ์ของฤดูใบไม้ผลิ ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์ของฤดูร้อนและดอกเก๊กฮวยเป็นสัญลักษณ์ของฤดูใบไม้ร่วง นอกจากดอกไม้ 4 ชนิดนี้แล้ว ยังมีดอกไม้ที่เป็นจำนวนมากที่เป็นสัญลักษณ์ของดอกไม้มงคลแต่นำมากล่าวถึงเฉพาะดอกไม้ที่นิยมนำมาใช้กันเท่านั้น เช่น

- ดอกเหมยหรือดอกบัวย เป็นดอกไม้ที่ออกดอกในฤดูหนาว กลิ่นหอมสดชื่น จึงเป็นตัวแทนของดอกไม้ที่มีกลิ่นหอม ดอกเหมยเป็นสัญลักษณ์ของความชื่นบาน ความมีโชคลาภ

ดอกเหมย

- ดอกโบตั๋น เป็นนางพญาแห่งดอกไม้ของจีน มีหลายสี สีแดงเป็นสีที่นิยมกันมากที่สุด เป็นสัญลักษณ์ของความมั่นคง มีเกียรติและสง่างาม

ดอกโบตั๋น

- ดอกบัว เป็นดอกไม้มงคลทางพุทธศาสนา เป็นสัญลักษณ์ของความบริสุทธิ์ คนจีนเชื่อกันว่า ดอกบัวเป็นดอกไม้ที่สรวงสวรรค์ในแดนสุขาวดีขององค์อมิตาภพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นดินแดนที่วิญญูณ ทุกดวงมุ่งหวังจะไปเกิดใหม่ที่นั่น

ดอกบัว

- ดอกเก๊กฮวยหรือดอกเบญจมาศ เป็นดอกไม้ที่ออกดอกบานสะพรั่งในฤดูใบไม้ร่วง ขณะที่ดอกไม้ชนิดอื่นเริ่มร่วงโรย ดอกเก๊กฮวยเป็นสัญลักษณ์ของการมีชีวิตที่ยืนยาว ทนทานและอดทน

1.2.3 ผลไม้ ผลไม้ที่ให้ความหมายเป็นมงคลของจีนก็มีมากมายเช่นเดียวกับดอกไม้ มีทั้งชนิดผลเดี่ยวและชนิดเป็นพวงเป็นช่อ เช่น ลูกท้อ ทับทิม ส้ม องุ่น

- ลูกท้อ เป็นผลไม้ในตำนานที่ปลูกอยู่บนสวรรค์ เป็นผลไม้มงคลที่ใช้ในการอวยพรให้อายุยืน

- ทับทิม เป็นผลไม้มงคล ถ้าปลูกไว้หน้าบ้านจะขจัดความชั่วร้าย กังและใบใช้ในการทำพิธีต่าง ๆ เนื่องจากทับทิมเป็นผลไม้ที่มีเมล็ดมาก จึงใช้ในการอวยพรให้มีบุตรมาก

- ส้มมือพระพุทธ เป็นผลไม้ที่มีลักษณะคล้ายมือของพระพุทธเจ้ามีกลิ่นหอม รับประทานไม่ได้ใช้อวยพรให้มีโชควาสนา มีความมั่งคั่ง

- องุ่น เป็นผลไม้บนสวรรค์ ออกลูกเป็นช่อ เป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ เจริญงอกงาม มีความหมายเป็นมงคลที่อวยพรให้อายุยืนยาว

1.2.4 อื่นๆ มีพืชผักอีกหลายชนิดที่นำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ให้ความหมายเป็นมงคล เช่น

- เห็ดหลินจือ เป็นเห็ดชนิดหนึ่งซึ่งเชื่อกันว่าเป็นยาอายุวัฒนะ ใครได้กินจะเป็นอมตะ จึงเป็นสัญลักษณ์ของการมีอายุยืน

1.3 ลวดลายจากสัตว์ เป็นลวดลายมงคลที่นำเอาสัตว์ทั้งที่ปรากฏในธรรมชาติและสัตว์จากจินตนาการ จากความเชื่อในลัทธิทางศาสนาต่างๆ มาเป็นสัญลักษณ์ในการสื่อความหมาย ดังนี้

1.3.1 สัตว์ในธรรมชาติ สัตว์ในธรรมชาติที่นำมาเป็นสัญลักษณ์ มีทั้งสัตว์ป่า สัตว์เลี้ยงขนาดต่าง ๆ เช่น

- ช้าง เป็นสัตว์ป่าขนาดใหญ่เป็นสัญลักษณ์ของพลังกำลัง อำนาจและเฉลียวฉลาด เป็นสัตว์มงคลที่ช่วยนำความสำเร็จมาให้ โดยดูความหมายจากสิ่งที่บรรทุกอยู่บนหลังช้างเป็นหลัก เช่น ช้างบรรทุกแจกันดอกไม้ หมายถึงนำสิ่งดี ๆ งาม ๆ มาให้ โดยขอให้โชคดีและร่ำรวย

- ม้า เป็นสัญลักษณ์ของความว่องไว ปราดเปรียว ใช้ในการอวยพรให้สุขภาพแข็งแรง

- กวางเป็นสัญลักษณ์ของยศถาบรรดาศักดิ์และอายุยืนยาว โดยวาดรูปกวางคาบหญ้าวิเศษ หรือเห็ดหลินจือที่เชื่อกันว่ากินแล้วจะอายุยืน

- เสือ เป็นสัญลักษณ์ของพลัง อำนาจ เป็นสัตว์
เทพที่ช่วยป้องกันภูตผีปีศาจและคุ้มครองชีวิต

- เพาะ เป็นสัญลักษณ์ของความโชคดีและเจริญ
รุ่งเรือง

- กระต่าย เชื่อกันว่ากระต่ายสีขาวบนดวงจันทร์
จะทำหน้าที่ปรุงยาอายุวัฒนะจึงใช้เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึง
ความกล้าหาญ มีอำนาจและยุติธรรม มักนิยมาดรูปกระต่าย
3 ตัว วิ่งไล่กันเป็นวงกลม

ลวดลายมงคล กระต่าย 3 ตัว วิ่งแข่งขัน
ที่มา: จิตรา ก่อนันทเกียรติ. 2540, หน้า 54

- นกกระเรียน เป็นสัญลักษณ์ของความยั่งยืน
มีวาสนาได้รับยศถาบรรดาศักดิ์

- นกสามขา เป็นสัญลักษณ์ของการมีอายุ
ยืนยาวและนำโชคมาให้ เป็นสัตว์อวมตะที่อยู่บนดวงอาทิตย์
จึงมักวาดให้อยู่ในวงกลม

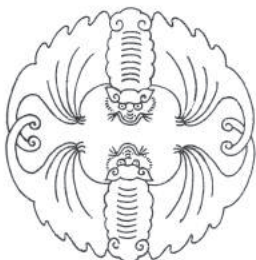

ลวดลายนกสามขา
ที่มา: จิตรา ก่อนันทเกียรติ. 2540, หน้า 53

- เต่า เป็นสัญลักษณ์ของการมีอายุยืนยาวและ
มั่นคง

- ปลา เป็นสัญลักษณ์ของความมากมาย
ล้นเหลือในสิ่งที่ต้องการ มักนิยมาดรูปปลาในน้ำ หมายถึง
มีเงินทองมากมาย มีกินมีใช้ มั่งคั่งสมบูรณ์

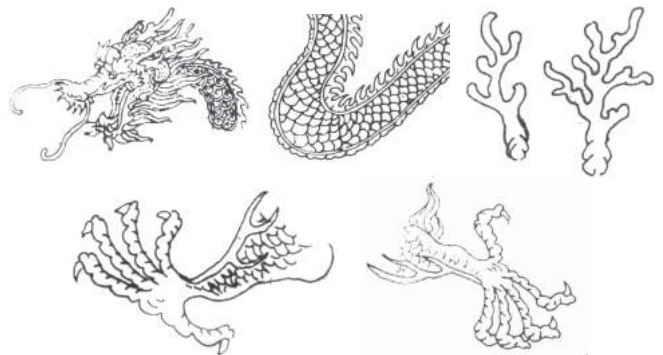
- ค้างคาว เป็นสัญลักษณ์ของความโชคดีและมี
ความสุข

ค้างคาว 2 ตัว แสดงถึงความมีโชคดีเป็นทวีคูณ

1.3.2 สัตว์ในจินตนาการ เป็นการที่นำเอา
ลักษณะต่าง ๆ ของสัตว์ในธรรมชาติมาผสมผสานเข้ากับ
ความเชื่อ ความศรัทธาในลัทธิทางศาสนา ปรัชญา แนวคิด
ต่าง ๆ ที่ปฏิบัติต่อเนื่องกันมาเกิดเป็นรูปลักษณะของสัตว์ที่
เหนือความเป็นจริงตามธรรมชาติ แต่ให้ความหมายในเชิง
สัญลักษณ์ที่รู้กันทั่วไป เช่น มังกร หงส์ กิเลน สิงห์

- มังกร เป็นสัตว์มงคลที่เป็นสัญลักษณ์ของ
อำนาจ ความกล้าหาญและความยิ่งใหญ่ จึงใช้เป็นตัวแทน
ของจักรพรรดิจีนที่เชื่อกันว่า เป็นมังกรลงมาเกิดในโลก
มนุษย์ จึงมีพลังอำนาจเหนือผู้อื่น มังกรเกิดจากการนำ
เอกลักษณ์ของสัตว์ 5 ชนิดมารวมกัน คือ หัววัว เขากวาง ลำ
ตัววัว เก็ดปลาและเท้าเหยี่ยว

ลักษณะของมังกรที่นำสัตว์ 5 ชนิด มาประกอบกันมี
การจำแนกมังกรออกเป็น 4 ประเภทด้วยกัน โดยแต่ละ
ประเภทจะทำหน้าที่แตกต่างกันออกไป เช่น

มังกรฟ้า : มีหน้าที่ดูแลปกป้องรักษาสวรรค์ วิมาน
เซียน

มังกรเทพ : มีหน้าที่ทำให้เกิดลม เกิดฝน

มังกรโลก : มีหน้าที่ดูแลรักษาแม่น้ำลำธารและสายน้ำ
ต่าง ๆ

มังกรเผ่าทรัพย์ : มีหน้าที่ดูแลรักษาทรัพย์สินของ
แผ่นดิน

ลวดลายของมังกรที่นำมากำหนดเป็นสัญลักษณ์ จะมี
ลักษณะที่แตกต่างกันออกไปหลายชนิด แต่ละชนิดจะมีชื่อ
เรียกต่างกัน เช่น มังกรคันเมฆ มังกรอดหน้า มังกรบิน
มังกรลายเส้น มังกรลายกนก มังกรในวงเมฆ มังกรทะยาน
ฟ้า เป็นต้น เนื่องจากการนำลวดลายมังกรมาใช้ตามสถานที่ต่าง ๆ มากมาย การอ่านสัญลักษณ์เพื่อดูความหมายและ
ความสำคัญของมังกร จึงใช้เล็บหรือนิ้วของมังกรเป็นหลัก
ถ้าหากมังกรมี 5 เล็บ ประดับตกแต่งอยู่ที่ไหน บนภาชนะ

หรือเครื่องใช้อะไร แสดงว่าเป็นของจักรพรรดิ ถ้ามังกรมี 4 เล็บ ก็แสดงว่าเป็นของขุนนาง ส่วนสามัญชนมังกรจะมี 3 เล็บเท่านั้น

นอกจากนี้ยังมีมังกรอีก 9 ตัว ที่มีรูปร่าง หน้าตาและลักษณะนิสัยที่แตกต่างกัน จึงถูกนำมากำหนดเป็นสัญลักษณ์อยู่ประจำตามสถานที่และแหล่งที่มังกรทั้ง 9 ตัวนี้ชอบและทำหน้าที่ตามที่ถนัด เช่น

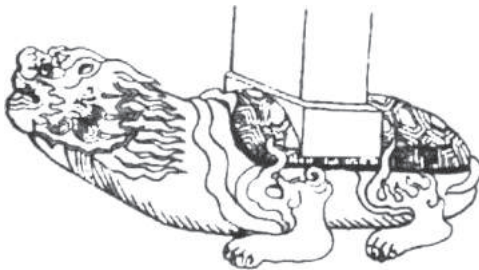
มังกรนักรบ (วาปี – Ya Zi)

ชอบออกรบในสงครามจึงให้อยู่ตามอาวุธต่าง ๆ

มังกรเฝ้าบ้าน (เปียน – Bian)

หน้าตาเหมือนเสือชอบเฝ้าอยู่เหนือประตูบ้าน

มังกรร่างเต่า (เจียปี้ย – Bi Xi)

ชอบแบกหินจึงนิยมสร้างเป็นขาโต๊ะ

มังกรหน้าไข่ (จูนี – Suan Ni)

ชอบควั่นจึงให้อยู่ตามกระถางรูป

มังกรหุ้ห่ม (โผวล้อ – Pu Lao)

ชอบส่งเสียงครางจึงใช้ประดับบนระฆัง

มังกรเล่นน้ำ (ปาทา – Ba Xia)

ว่ายน้ำเก่งใช้ตกแต่งเสาสะพานและรางระบายน้ำ

มังกรกินจุ (เจียจัว – Tao Tie)

กินอาหารมากเลยถูกนำไปตกแต่งตามเครื่องครัวและปล่องควัน

มังกรเฝ้าประตู (ชกโต้ว – Jiao Tu)

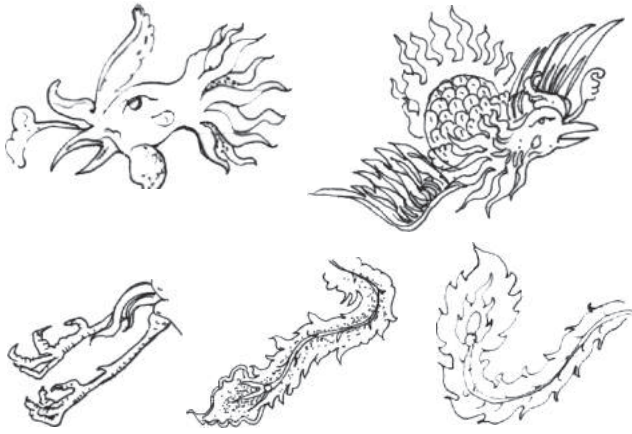
ใช้เฝ้าหน้าประตู มีหัวงคาบไว้ที่ปาก

มังกรระงับภัย (หุม – Chi Wen)

หน้าตาคล้าย มี 4 เขี้ยว เฝ้าตามหลังคาอยู่ไม่นิ่ง จึงต้องมีคาบเสียบไว้กลางตัวไม่ให้หนีไปได้

- หงส์เป็นสัตว์ในเทพนิยายเกิดจากการนำเอา สัตว์ปีก 5 ชนิด มาจินตนาการประกอบเข้าด้วยกัน คือ หัว ไก่ฟ้า ปากนกแก้ว ตัวเป็ดแมนดาริน ขานกระสาและหาง นกยูง เป็นสัญลักษณ์ของเพศหญิง หรือจักรพรรดินี และสื่อ ถึงความดี 5 ประการของมนุษย์ คือ คุณธรรม ศีลธรรม ยุติธรรม มนุษยธรรมและสัจธรรม

ลักษณะของหงส์ที่เกิดจากการนำสัตว์ปีก 5 ชนิด มาประกอบกัน

หงส์คู่มังกรเป็นการอวยพรให้ชีวิตคู่มีแต่สิ่งดี ๆ

- กิเลน เป็นสัตว์ในจินตนาการ เกิดจากการนำเอาส่วนต่าง ๆ ของสัตว์หลายชนิดมาประกอบเข้าด้วยกัน คือ ตัวกวาง หางวัว หัวมังกร เกสร์ปลา ส่วนเขาของกิเลน นั้นพบว่า มีทั้งเขาเดียว สองเขาและสามเขา กิเลนเป็น สัญลักษณ์ของความมีวาสนาและมั่นคง

- สิงห์ เป็นสัตว์มงคล รูปลักษณะคล้ายสิงโต ทำหน้าที่อารักขา ดูแลสถานที่สำคัญให้แคล้วคลาดจากภัยอันตรายทั้งปวง ปกติจะติดตั้งเป็นคู่ไว้หน้าอาคาร ตัวผู้จะอยู่ทางขวา ใต้ฐานเท้าจะเหยียบลูกบอลประดับ ลวดลาย ตัวเมียจะอยู่ทางซ้าย ใต้ฐานเท้าจะเป็นลูกของมัน ที่ กำลังประคองหรือหยอกเข้าเล่นอยู่ นอกจากนี้ สิงห์ยังเป็น สัตว์พาหนะทรงของพระมัญชุศรีมหาโพธิสัตว์หรือพระ โพธิสัตว์แห่งปัญญาในพุทธศาสนานิกายมหายาน

2. ลวดลายจากสัญลักษณ์อักษรจีน

ตัวอักษรของจีนเป็นอักษรภาพที่ดัดแปลงมาจาก ธรรมชาติและพัฒนาหลายครั้งจนถึงปัจจุบัน การเขียน ตัวอักษรของจีนมีลักษณะเป็นการวาดมากกว่าการเขียน ใน การใช้ตัวอักษรมาเป็นสัญลักษณ์สื่อความหมายในการ อวยพรในงานพิธีต่างๆ มักจะนิยมใช้ตัวอักษร 3 ตัว ที่แสดง ความหมายของความสุข ความร่ำรวย มีตำแหน่งสูง ๆ ลูก หลานดี ๆ และอายุยืนยาว คือ ฝู ลู่ โช่ว (เรามักจะคุ้นเคยกับ สำเนียงแต้จิ๋ว คือ สก ลก ชั่ว)

- ฝู (สก) เป็นเทพเจ้าแห่งความสุข
- ลู่ (ลก) เป็นเทพเจ้าแห่งความมั่นคง
- โช่ว (ชั่ว) เป็นเทพเจ้าแห่งการมีอายุยืนยาว

การออกแบบตัวอักษรทั้ง 3 ตัว สามารถพลิกแพลงได้ มากมายโดยไม่ละทิ้งความหมายเดิมและยังมีการนำตัวอักษร นี้ไปผสมผสานเข้ากับสัญลักษณ์มงคลอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นพืช หรือสัตว์

3. ลวดลายสัญลักษณ์มงคลอื่นๆ

เป็นการนำสัญลักษณ์มงคลในพุทธศาสนาแลทธิเต๋า และลัทธิขงจื้อ มาให้ความหมายเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต เช่น

ปลาคู่

เป็นการอวยพรให้มีความสุข มีความเข้มแข็ง

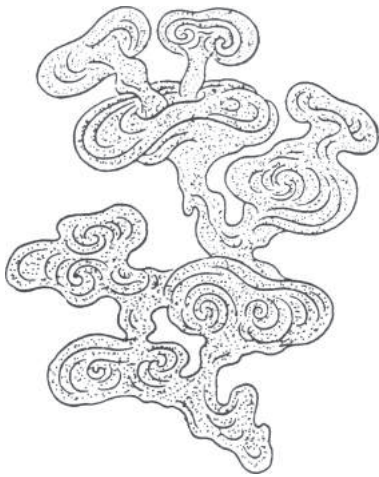

มุกอฉนิ

เป็นมุกที่ล้อมรอบด้วยเปลวไฟมีความหมายแสดงถึงความบริสุทธิ์

ลายสานไส้ไก่
เป็นการอวยพรให้อายุยืนยาว
ไม่สิ้นสุดเหมือนลายสานที่ไม่มีจุดจบ

คทาหยู้อี้
เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้ในชั้นสูงดัดแปลงมาจากเห็ดหลินจือ
เป็นการอวยพรให้กระทำการสิ่งใดได้สมปรารถนา

หยิน – หยาง (ไท่เก็กโต้ว)
เป็นสัญลักษณ์ของความมืดมนและความสว่าง
มีความหมายเป็นสัญลักษณ์มงคลของลัทธิเต๋าที่แสดงให้เห็นว่า
ชีวิตนี้มีทั้งดีและเลว ไม่มีอะไรที่สมบูรณ์พร้อม

ยันต์แปดทิศ
เป็นสัญลักษณ์ของลัทธิขงจื้อ

ดังนั้น การศึกษาลวดลายของศิลปกรรมจีนเป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงการเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกันมาตั้งแต่อดีตของศิลปะจีน ซึ่งมีอิทธิพลต่อช่างล้านนาในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ อันมีผลต่อความรู้สึกความเชื่อและคุณค่าทางศิลปกรรมต่อไป

ในพื้นที่ดินล้านนา อาณาจักรเก่าแก่ทางตอนเหนือของประเทศไทยเป็นดินแดนที่ติดต่อกันอย่างใกล้ชิดกับเพื่อนบ้านหลายประเทศ เช่น พม่า ลาว และมีเส้นทางเชื่อมต่อกับประเทศจีนทางตอนใต้ โดยใช้เวลาในการเดินทางไม่นานนัก จากความใกล้ชิดนี้ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ศาสนาและความเชื่อต่างๆ ที่ปรากฏออกมาในหลายรูปแบบ ในบางช่วงของระยะเวลาอันยาวนานของดินแดนล้านนา ย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการปกครอง การผลิตเปลี่ยน ผู้ปกครอง การถูกรุกรานจากผู้มีอำนาจที่เข้มแข็งจากดินแดนอื่น ทั้งจากพม่า กรุงศรีอยุธยา กรุงรัตนโกสินทร์ ย่อมก่อให้เกิดวัฒนธรรมใหม่ ๆ จากการเป็นทั้งผู้รับและผู้ให้ ทำให้ศิลปกรรมต่าง ๆ ในล้านนาเกิดการผสมผสานของอิทธิพลที่หลากหลาย จะเห็นได้จากในศาสนสถานหลาย ๆ แห่งที่ยังคงปรากฏหลักฐานอย่างชัดเจน

การศึกษารเปรียบเทียบลวดลายศิลปกรรมจีนกับศิลปกรรมล้านนาคครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อให้รู้ถึงการเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกันมาตั้งแต่อดีตของศิลปะจีน ที่เข้ามามีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของช่างในล้านนา โดยมีขอบเขตเฉพาะมณฑลยูนนาน ซึ่งเป็นมณฑลทางตอนใต้ของจีนเป็นหลัก แม้ว่าจะมีการกล่าวถึงลวดลายของศิลปะจีนที่มีอยู่ในศิลปะล้านนาจากนักวิชาการหลาย ๆ ท่านอยู่บ้าง แต่ยังไม่ชัดเจนที่จะแสดงความชัดเจนของการรับเอาอิทธิพลของศิลปะจีนเข้ามาใช้ การศึกษาในครั้งนี้ อาจกล่าวถึงเนื้อหาในบางประเด็นที่กว้างไกลเกินขอบเขต แต่ก็มิวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจให้มองเห็นภาพได้ เนื่องจากจีนเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน เป็นแหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก รูปแบบของการปกครองที่หลากหลาย ยุทธวิธีในการต่อสู้ทำลายเพื่อเอาชนะศัตรู เล่ห์เหลี่ยมต่าง ๆ ในทางการเมือง สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้สามารถศึกษาได้จากประวัติศาสตร์ของจีนทั้งสิ้น

- จิตรา ก้อนันทเกียรติ. (2540). **บ่วงสือยู่อี้** ทุกเรื่องให้สมปรารถนา. กรุงเทพฯ : บริษัทอัมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- จิตรา ก้อนันทเกียรติ. (2546). **อลังการจีนศิลป์**. กรุงเทพฯ : บริษัทอัมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- จิรศักดิ์ เดชวงศ์ญา. (2545). **ลวดลายปูนปั้น ประดับโบราณสถานในเมืองเชียงใหม่**. เชียงใหม่ : บริษัทนพบุรี การพิมพ์ จำกัด.
- จิรศักดิ์ เดชวงศ์ญา และคณะ. (2539). **หอไตรวัดพระสิงห์ ประวัติลักษณะศิลปกรรมและแนวทางการอนุรักษ์**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชนบรรณการพิมพ์.
- เจือ สตะเวทิน. (2518). **เข้าใจจีน**. กรุงเทพฯ : สุทธิสารการพิมพ์.
- ชีว ชู หลุนและหลู่จู่เจิ้ง. (2001). **ภาษาไทยเล่ม 4**. พิมพ์ครั้งที่ 2, มหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศปักกิ่ง.
- ชวิชัย คุณสุจริต. (2545). **สัญลักษณ์มงคลจีน**. กรุงเทพฯ : บริษัทสร้างสรรค์บุ๊ก จำกัด.
- ภาณุพงษ์ เลหาสม. (2541). **จิตรกรรมฝาผนังล้านนา**. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์.
- ขรรยง จิระนครและรัตนพร เศรษฐกุล. (2545). **ประวัติศาสตร์สิบสองปันนา**. กรุงเทพฯ : บริษัทอัมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ย่าตางซือ. (2004). **“ชื่อเจียมูหนีเต๋อู่ซือ”** ปักกิ่ง : เป่ย์จิงกั๋วฉายยิ่นชวโหวชั่นกงซือ.
- ลีไปโส (นามแฝง). (2545). **มงคลจีน**. กรุงเทพฯ : บริษัทไพลินบุ๊กเน็ด จำกัด.
- วรลัญจก์ บุญสุรัตน์. (2544). **วิหารล้านนา**. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์.
- วิลโล ลิมถาวรานันต์และคณะ. (2547). **ประวัติศาสตร์จีน**. กรุงเทพฯ : บริษัทนานมีบุ๊คส์ พับลิเคชั่นส์ จำกัด.
- ส. ศิวรักษ์, (นามแฝง). (2521). **ประวัติศาสตร์จีน**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เคล็ดไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3.
- สุรพล คำรหัสกุล. (2544). **ลายคำล้านนา**. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์.
- หลิวเจียนผิง. (1999). **“โจงกั๋วฝู่จวงสือ”** เทียนจินซินห้วยิ่นชวเอ้อฉาง. พิมพ์ครั้งที่ 4.
- หลิว ชิวหลิน. (2003). **“โจงหัวจีเสียนฮ่วยวีฉวนซว”** ปักกิ่ง : เทียนจินซินฮ่วยิ่นชวเอ้อฉาง.
- “Ancient Sculpture.” (2002). **Foreign Languages press**, Beijing China.
- “Cultural Sites.” (2004). **Foreign Languages press**, Beijing China.
- “Imperial Sites.” (2004). **Foreign Languages press**, Beijing China.
- Lou Qingxi. (2002). **“Ancient Chinese Architecture.”** Foreign Languages press, Beijing China.
- Lou Zhewen. (2002). **“World Cultural and Natural Heritage Sites.”** Foreign Languages Press. Beijing China.
- “Religious Sites.” (2004). **Foreign Languages Press**. Beijing China

สัตว์เทพศักดิ์สิทธิ์มงคล ปีชื้อะ

ที่มา -http://apart2010.blogspot.com/2009/12/blog-post_3149.html